

Парк – Хотел „Севастократор” - с. Арбанаси забележителности в околността

- 1. Арбанашките къщи** са построени още през възрожденския период и са истинска радост за окото. Арбанашката къща е така устроена, че в нея можело да се живее дълго време, без да се излиза, освен за вода до кладенеца на двора. Всяка арбанашка къща е опасана от високи зидове (дувари), издигнати от камък и е имала скривалище. В двора на арбанашката къща се влиза през една голяма двукрила дъбова порта. Има и малка порта за постоянна връзка с улицата. На нея е прикрепено малко желязно чукче, с което се удря по железен пулт.
- 2. Костанцалиевата къща** е строена през 1786 г. от Мехмед Саид ага. На лицевата страна има каменен надпис с релефни букви на староарабски. Надписът в превод е: "Който я гледа и пие, ще му дойде светлина на очите и душата." Просторна и богато украсена възрожденска къща, разположена в голям двор и заобиколена от типичния за Арбанаси каменен зид, е една от впечатляващите къщи в Арбанаси. Смята се, че Костанцалиевата къща вероятно датира от началото на XVIII в. Най-ранните сведения за нея са, че е принадлежала на рода на Кокона Султана (баба на Султана Рачо Петрова). По-късно къщата е купена от Атанас Костанцалията, с чието име е известна и днес. По време на земетресението през 1913 г. тя е разрушена. По-късно е откупена от Леон Филипков, реставрирана е с негови средства и е предадена на музея. Цялостната вътрешна украса на таваните е гипсова и дървена свидетелства за културата, вкуса и изискванията на стопанина към майстора строител. След като реставрацията на църквата е приключена през 1958 г. в къщата е подредена експозиция, показваща бита през XIX в. Преустройвана е била няколко пъти. Днес Костанцалиевата къща се посещава от много туристи и тя провокира интерес и чувство на гордост и преклонение пред таланта на българския неизвестен майстор, който е намерил сили да строи и декорира дори и през най-тегобните векове на османското иго.
- 3. Църквата “Св. Архангели Михаил и Георги”** е най-голямата църква в Арбанаси. Тя се намира в югоизточната част на селото и е изградена върху основите на стара средновековна църква. В строежа ѝ се забелязват три строителни етапа – средата на XVI в. (източната ѝ част, сегашният наос), 1760 г. (притворът от запад) и края на XVIII в. (галерията от север). В украсата на стените отвън с плитки аркирани ниши е потърсена връзка със строителните традиции на Втората българска държава (търновските църкви). В източната си част галерията завършва с параклиса „Св. Параскева”. Стенописите са изключително интересни. Те разкриват връзките с традициите на Търновската живописна школа и общите тенденции в живописа от XVII-XVIII в. Останки от най-ранния живописен слой са запазени по северната стена на олтарната апсида. Второто изписване от средата на XVII в. (олтара и наоса) вероятно е изпълнено от двама зографи. От главния майстор зограф са работени всички фигурални сцени в наоса, изображенията върху зенита на свода и напречните арки и всички изображения в олтара. Стенописите правят впечатление със своята монументалност и уверен рисунък. Някои сцени са рисувани от другия зограф по

предварително изпълнени от майстора линейни рисунки (сцената „Св. пророк Илия пред пещерата“ на южната стена).

Стенописите по свода и стените на притвора са работени в 1760 г. от майсторите Михаил от Солун и Георги от Букурещ, според надписа над северната врата. Галерията и параклисът „Св. Параскева“ не са били покрити със стенописи. Запазен е новият иконостас в църквата от 1813 г., дело на резбари от Тревненската школа, горял и подновен в Дясната си част през 1834 г. Иконите по него са от XVII-XVIII в., както и още редица уникални паметници на българската култура-къщи, манастири и църкви. Останалите три църкви са също едни от най-забележителните паметници на българското изкуство и култура от XIV-XVIII век : “Св. Атанас” от 1637 година, ”Св. Георги” от 1661 година и ”Св. Димитър” от 1612 година.

4. Манастирът „Успение Богородично“, който е по-малкият от двата манастира в Арбанаси. Той се състои от комплекс от църква, параклис и жилищни сгради. Когато през 1393 г. крепостта Царевец пада, в Арбанаси оцеляват само няколко къщи, сред които и този манастир. Историческите извори сочат, че в годините след падането на родината ни под турското робство, светата обител е била действаща и доста заможна. След като от тук обаче минават кърджалиите манастирът „Успение Богородично“ е изоставен и започва да запада. 1680 е годината, в която българите от този край строят нова манастирска църква, която може да се посети и в днешно време. Тя представлява интересна постройка, различаваща се от пищните храмове на други манастири - ниска и продълговата сграда (18 x 6 м.), с две предверия и обширен параклис, без външен блясък и камбанария. Изографисана е през 1704 г. от учителите Кръстьо, Цоньо и Георги. Тя е ниска, еднокорабна, едностранна продълговата сграда, с две предверия като в северната ѝ страна е разположен обширният параклис „Света Троица“. Именно тук се пази чудотворната икона „Света Богородица – Труеручица“. През 1716 година, троянският монах Даниел построява жилищни сгради и възобновява дейността на манастира, а през 1762 година църквата и параклисът отново са обновени и изрисувани със забележителни стенописи. Независимо от това, че фреските са потъмнели с времето поради дима на свещите, те са запазили своите художествени достойнства и до днес. Манастирът ‘Успение Богородично’ е обявен за за паметник на културата и е функциониращ.

5. Манастирът “Свети Никола” пък е строен през втората половина на XVII и началото на XVIII в. като енорийска църква. Според едно гръцко евангелие от 1670 г. параклисът му „Свети Илия“ е осветен на 15 април 1710 г. Сведенията сочат, че е имало бунтове в манастира през 1717, 1729, 1744г. Църквата е украсена със стенописи през 1765 и 1784 г. По време на голямото кърджалийско нападение на Арбанаси през 1798 г. църквата е ограбена, полусъборена и изоставена. След 10 години църквата е възстановена с дарения, а през 1833 г. е превърната в манастир. През 60-те години на XIX в. в манастира живеят около 30 монахини. По време на Априлското въстание по препоръка на Матей Преображенски и йеромонах Харитон монахините тъкат шаяк и изработват дрехи за въстаниците от Първи революционен окръг.